

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

Gabnai János, a MÉM Mérnök- és Vezetőtovábbképző Intézet igazgatóhelyettese a döntéselőkészítés, a közvetlen irányítás és az ellenőrzés helyes arányainak a kialakítását tartotta kívánatos-

nak. A szakemberek alkalmas munkamegosztása enyhítheti a munkaidőben is magas szellemi megterhelést.

Radovics György dr

VITAÜLÉS A GAZDASÁGI INTEGRÁCIÓ JOGI SZABÁLYOZÁSÁNAK TOVÁBBFEJLESZTÉSÉRŐL

1975. október 20–21 között Békéscsabán a Magyar Jogász Szövetség Szövetkezeti Jogász Szakosztálya vitaülést rendezett e témában. A vitaindító előadást dr. Szép György, az Igazságügyminisztérium törvényelőkészítési főosztályvezető-helyettese tartotta, melyet széles körű vita követett. A következőkben e kétnapos tanácskozás fő mondanivalóit foglaljuk össze.

1. A gazdaságirányítás továbbfejlesztésének feladatai a jogi szabályozás korszerűsítésében is jelentősek. A gazdasági társulások fejlődésének és gazdálkodásuk kibontakozásának mai szintjén e téren is számos megoldásra váró aktuális feladat mutatkozik. A gazdasági társulások működését jogi szempontból érintő szabályozás korszerűsítésének a kezdeti lépésénél tartunk.

2. A jogi szabályozás reformja az előkészítés fázisában három szakaszra tagolható. Az elsőben a jelenleg élő és hatályos jogi rendelkezések sokoldalú *kritikai értékelése* történik meg, ezt követi — a termelésben, kutatásban, irányításban érdekelt bevonásával — a *továbbfejlesztés koncepciójának megvitatása*, és csak ezután következhet, a harmadik szakaszban, a konkrét kodifikációs (jogszabályalkotó) munka.

3. A *jelenlegi jogi szabályozás kritikai értékelése* kiterjed

— az állami vállalatokról szóló 11/1967 (V.13.) Korm. számú rendelet szerint működő kereskedelmi társaságokra (részvénytársaságra, korlátolt felelősségű társaságra) és a jogi személyiséggel nem rendelkező egyesületekre;

— a mezőgazdasági termelőszövetkezetekről szóló 1967. évi III. törvény által szabályozott egyszerűbb gazdasági együttműködésekre, valamint az önálló jogi személyiséggel rendelkező közös vállalkozásokra, és szövetkezeti közös vállalatokra;

— a gazdasági társulásokról szóló 1970. évi 19. tvr. szerinti egyszerű társaságokra és közös vállalatokra.

4. A jogi reform — jelen időszakban vitatott — koncepciójának néhány kérdése előtt hangsúlyozni kell, hogy a számos problémával küzdő mezőgazdasági (tágabban élelmiszer-gazdasági) integrációs törekvések fellendülését ki zárólag a jogi szabályozás megújításától várni nem lehet. A jogi továbbfejlesztésnek *egyidejűleg párosulnia kell a ökonómiai szabályozás azonos szellemi korszerűsítésével* aszerint, ahogy azt a termelés és gazdálkodás magasabb követelményszintje megkívánja. Az átfogó szabályozás e két oldalának a megújítását követően most már világosabb és egyértelműbb választ kell adni arra, hogy az élelmiszer-gazdaságban létrejövő integrációk — köztük természetesen a gazdasági társulások — hol helyezkednek el a termelés és a gazdálkodás társadalmi rendszerében, tovább hogy milyen célok és milyen összestrá-dalmi érdekek megvalósítására hivatottak. Ennek szükségességét jól érzékelteti a szocialista tulajdon két fo-

mája közni szintén csenyább mondhat reték kövolnának jogi szabpen a pélanítjátatban.

5. Az határoza maz: „f termelés vállalkoz hozását, ságoknál termelés szerű me tő, szer tevéken

A pro lag hatá gozni a és szerv tik a m sát, a n latban r állami g zetek k golt fejl

Az id lentős f lenlegi t valamin csolatok mái, ill. tüzetes felé. Ez ipari eg zó elve szervez rendszer lése, ill terelésé pontot.

a) A napvilá alapjár várható

as munka-
nkaidőben
ést.

es György dr

szóló 11/
ndelet sze-
ársaságok-
olt felelős-
emélyiség-
sekre;

melőszövet-
I. törvény
gazdasá-
int az öm-
elkező kö-
kezeteti kö-

król szóló
yszerű tár-
okra.

dőszakban
néhány
kell, hogy
mezőgaz-
gazdasági
ülését ki-
megújítás-
továbbfej-
nia kell a
s szellemi
ogy azt i-
asabb kö-
a. Az át-
nak a meg-
világosab-
adni arra
ban létre-
természet-
— hol he-
gazdálke-
tovább-
össztárs-
ára hiva-
t jól érzi-
k két for-

mája közti tőkeáramlásnak és tulajdo-
ni szintézisnek a kívánatosnál is ala-
csonyabb szintű megvalósulása. Nem
mondhatjuk, hogy a jelenlegi jogi ke-
retek között erre tiltó rendelkezések
volnának érvényben. Ellenkezőleg: a
jogi szabályok megengedő tételeit ép-
pen a pénzügyi rendelkezések „hatály-
talanítják” csaknem teljesen a gyakor-
latban.

5. Az MSZMP XI. Kongresszusának
határozata a következőképpen fogal-
maz: „folytatni kell a szövetkezetek
termelést szolgáló társulásainak, közös
vállalkozásainak és vállalatainak létre-
hozását, bővíteni kell az állami gazda-
ságoknak, az állami vállalatoknak és a
termelőszövetkezeteknek a fejlett ipar-
szerű mezőgazdasági termelést elősegí-
tő, szerződéses alapon nyugvó közös
tevékenységét.”

A programnyilatkozat pedig távlati-
lag határozta meg, hogy „ki kell dol-
gozni a gazdálkodás olyan új módjait
és szervezeti formáit, amelyek elősegí-
tik a mezőgazdaság további iparosítá-
sát, a mezőgazdasággal szoros kapaso-
latban működő ipari vállalatok, illetve
állami gazdaságok és termelőszövetke-
zetek közös tevékenységét, összehan-
golt fejlesztését”.

Az idézett határozatok nyomán je-
lentős figyelem fordult egyrészt a je-
lenlegi társulási formák problémái felé,
valamint a *vertikális és horizontális kap-
csolatok* továbbfejlesztésének újabb *for-
mái*, ill. ezek jogi és gazdasági feltételeit
túlzotesebben vizsgáló követelménye
felé. Ez utóbbiak közül az ún. *agrár-
ipari egyesülések* létrehozásának rende-
ző elvei, ill. szűk körű kísérleti meg-
szervezésének kérdései, és a *termelési
rendszerek* eddigi működésének értéke-
lése, ill. működésük egységes irányba
terelésének problémái képezik a súly-
pontot.

a) Az *agrár-ipari egyesületekről* — a
napvilágot látott politikai döntések
alapján — elmondhatjuk, hogy ezek
várhatóan olyan *jogi személyiséggel ren-*

delkező integrációk lesznek, melyek
gazdasági körzetenként létesítenek orga-
nikus kapcsolatokat a termelőszövet-
kezetek, állami gazdaságok és egyes
élelmiszeripari vállalatok között. A
szóban forgó politikai döntések nagy
nyomatékkal hangsúlyozzák a soron
következő ötéves terv időszakára vo-
natkozóan a *kísérleti jelleget*, valamint
a *fokozatosságot*. Ezért a kezdeti sza-
kaszban — az ötödik ötéves terv idő-
szakában — az agrár-ipari egyesülés-
ben az együttműködés elsősorban az
önállóságot megtartó alapegységek ter-
vezett fejlesztéseinek összehangolására
és ennek nyomán a közös alapok létre-
hozására irányul. A fejlődés későbbi
szakaszára lesz jellemző a koordináció-
nak az a szorossága, amely már kihat
az egyesülésbe tömörültek belső gazda-
sági struktúrájára is. Az egyelőre spe-
ciális szabályozás előirányzatai az egye-
sülés közös anyagi eszközeivel megvaló-
suló közös gazdasági vállalkozás kiala-
kításával is számolnak.

b) A *termelési rendszereket* érintő jogi
szabályozások szerepe várhatóan növe-
kedni fog azért, hogy

— a három-, illetve ötéves ciklusokat
zökkenőmentesen meghosszabbíthassák
a tudományos-technikai forradalom
már áttekinthető hosszabb szakaszára,
és

— a rendszergazdák jogai mellett
kötelezettségeik is egyértelműbben
megfogalmazást nyerjenek.

Úgy tűnik, hogy ezek a célok a jelen-
leg érvényes társulási szerződések ma-
gasabb szintre emelésével érhetők el.

6. A fő szabályozási alapelvek, vala-
mint a korszerűsítés fő irányzatai jelen-
leg azt mutatják, hogy a jogi szabályo-
zás szellemében *halványodnia* kell a gaz-
dasági társulások most uralkodó *ragyon-
egyesítő* vonásának és *erősödnie* kell a
társulási jogszabályi elemek között a
létrehozók gazdálkodásának *koordiná-
lásában* betöltött szerepének. Ilyen ér-
telemben tehát a társulás gazdálkodá-
silag *elkülönül, de visszahat* az alapegy-

ségek működésére és gazdálkodására. Miután a konkrét társulási kapcsolatok értékelésének döntő mércéje az, hogy a társulás mennyiben alkalmas — az alapítók közös céljainak előmozdításával egyidejűleg — az össztársadalmi célok közvetítésére, várhatóan nagyobb gondot kell fordítani a jövőben a jogi szabályozásra, a létrehozók (alapegységek) képviseleti jogaira is. Ez logikusan következik abból, hogy a fejlődés folyamataiban újszerűen jelentkezik mindezeknek a jogköröknek a gyakorlata, vagy átengedése a koordináció szintjén.

7. A jogi korszerűsítés nagy fontosságú vitakérdése, ill. felvetése az, hogy a gazdasági társulásokat miként illesztjük be a jövőben a jogi személyek rendszerébe. Az elvi felvetés gyakorlati jelentősége abban mutatkozik, hogy a jövedelemszabályozás későbbi magasabb szintjén a gazdasági társulások már elismerhetők az állami vállalat és szövetkezet mellett a *szocialista gazdálkodó szervezetek harmadik alaptípusaként*. A jogi reform legvitatottabb kérdése mindenesetre az ún. társadalmi tulajdon kérdése, ill. ennek a tulajdonjogi rendszerbe való beépítése és az ezzel összefüggő többi időszerű probléma.

8. Az egységes magas szintű szabályozás nyomán várható az ún. „*nevesített*” formák számának csökkentése. (Ökonómiai szempontból — a kutatási tapasztalatok szerint — azt mondhatjuk, hogy jelenleg a lazább, ill. szorosabb kooperációs, ill. integrációs kapcsolatok típusai, formái változatosak, csupán az *alkalmas formák száma kevés*.) E szerint három alapforma látszik szükségesnek:

a) Az *egyszerű társaság*, amely nem rendelkezik önálló jogi személyiséggel. Ebben a típusban a szerződési szabadság igen széles, tehát az érdekeltek maguk határozhatják meg a létrehozott kooperáció koordinációs szerepét, azt hogy közös tevékenységüket gesztorral vagy gesztor nélkül végzik-e, és abban is szabadon döntenek, hogy mind-

ezt közös név alatt vagy anélkül gyakorolják. A gazdasági szabályozók szerepe legfőképp a gesztor feladatainak elvégzéséből származó hátrányok, ill. előnyök rendezésében mutatkozik.

b) A második alapforma a már röviden vázolt *egyesülés*. Az egyesülés jogi személy. Tevékenységében a koordinációs szerep erősödik és végső kifejlődésében meghatározóvá válik. Ökonómiailag az egyesülésnek a termelési szerkezetek összehangolásában, ezek tervszerű fejlesztésében, valamint a résztvevők horizontális és vertikális kapcsolatainak egységes befolyásolásában lesz szerepe. Az egyesülés is az érintettek szerződésével jön létre. Az egyesülésbeli horizontális és vertikális kapcsolatok organikus rendjének kiépítésében a szerződés igen fontos tényezője lehet annak, hogy e feladatokra a résztvevők a társulás testületi vezető szerveinek ajánlasi jogkört biztosítsanak, vagy éppen bizonyos döntési jogköröket ruházzanak át (engedjenek át). Ez utóbbi különösen a közös fejlesztés és beruházás szempontjából fontos.

c) A harmadik alapforma a *közös vállalat*, amely az alapítóktól elkülönülde gazdálkodását azok irányítják. Az alapítók termelésének és gazdálkodásának koordinációja ebben a típusban közvetett módon, a technikai ökonómiai egymásrautaltság és a folyamat-szabályozás rendje szerint érvényesül.

9. A gazdasági társulások jogi reformjának induló tézisei *jelentős szerepet tulajdonítanak az államnak az önálló jogi személyiségű társulások alapításánál*. Ez az érdemi szerep a *gazdaságosság, a területfejlesztés* szemszögéből való mérlegelést is tartalmazza, nemkülönben az általános feltételek szerinti *hitelpolitikát és pénzügyi támogatási politikát* is magába foglalja.

10. Viszonylag kevesebbet mondhatunk — a felvetések kiforratlansága miatt — az *integrációk ágazati felügyeletének* várható gyakorlatára vonatko-

zóan. A megyei sz. Közigazg. ciált sz. előtérbe lásban tr. tás alatt 11. V. nyereségé tartani, t. mi arány. Az int. tásában alapítók. lanul első az alapít.

SZ

A KG hasonlító szinte je N. V. F. amelyet Tanácsa állásána írt. Az o vet a l magyar oldalas KGST-r dokume sét, tevé chanizm

A sz KGST-t zetet, b tást, an

külül gyakor-
ozók szere-
atainak el-
ok, ill. elő-
zik.

u már rövi-
vesülés jogi
u koordiná-
u kifejlődé-
k. Ökonó-
termelési
ban, ezek
alamint a
vertikális
efolyásolá-
yesülés is
jön létre.
és vertiká-
djének ki-
fontos té-
feladatok
stületi ve-
kört bizto-
os döntési
ngedjenek
közös fej-
pontjából

a a közö-
elkülönül
vítják. Az
álkodásá-
típusbar
ai ökonó-
folyamat-
rvényesül
gi reform
zerepet tu-
ónálló jogi
pításándl
ágosság,
való mér-
különben
i hitelpoli-
politikát

mondha-
atlansága
ti felügye-
vonatko-

zóna. A jogi korszerűsítés felelősei ezt
megyei szintre „telepítve” javasolják.
Közigazgatási szempontból a differen-
ciált szabályozás követelménye kerül
előtérbe abban az esetben, ha a társu-
lásban trösztí vagy igazgatósági irányí-
tás alatt működő vállalat is részt vesz.

11. Végül fontos irányzat, hogy a
*nyereségérdekeltséget általában fenn kell
tartani*, természetesen az össztársadal-
mi arányosság sávjai között.

Az integrációk vezetésében és irányí-
tásában — belső szervezetében — az
alapítók testületi vezetésére változat-
lanul elsőrangú szerep vár. Ezzel együtt
az alapítók felelősségét le kell egyszerűsíteni

a termelőszövetkezetekre vonat-
kozó jogi szabályozás mintájára.

A gazdasági társulások jogi reform-
jának ezúttal csupán a vitaülésen fel-
vetődött fő kérdéseit tekintettük át és
azokat, melyek rendezésének függvé-
nyében a további, nem kevésbé fontos
részletkérdések világosabban szabályoz-
hatók. Ilyenek mindenekelőtt a csatlá-
kozás szabályai, a vagyoni betét forga-
lomképességének kötöttsége, a dolgo-
zói, munkáltatói viszonyok egységesí-
tése (tsz-tagok munkaviszonyba törté-
nő átengedése) stb.

Marillai Vilmos dr.

SZAKIRODALOM

NYITOTT KÖNYV

A KGST hatalmas nyitott könyvhöz
hasonlító moszkvai központi épülete
szinte jelképpé vált a világon. Ez díszíti
N. V. Faggyejev KGST című könyvét is,
amelyet a Kölesönös Gazdasági Segítség
Tanácsának főtákará a szervezet fenn-
állásának 25-ik évfordulója alkalmából
írt. Az oroszul 1974-ben megjelent köny-
vet a Kossuth Könyvkiadó 1975-ben
magyarul is kiadta. A több, mint 400
oldalas kötet valóban nyitott könyv a
KGST-ről, amely részletesen ismerteti és
dokumentálja a KGST szerepét, fejlődé-
sét, tevékenységét és működésének me-
chanizmusát.

A szerző kiindulásul ismerteti a
KGST-tagországok háború utáni hely-
zetét, beleértve azt a hatalmas pusztí-
tást, amelyet a háború ezeknek az or-

szágoknak a gazdaságában okozott, és
amely több országban megközelítette
vagy meghaladta a nemzeti vagyon fe-
lét. A Szovjetunió által felszabadított és
a népi demokratikus fejlődés útjára lé-
pett országok a Szovjetunió segítségével
— amely maga is mérhetetlen vesztesé-
geket szenvedett — viszonylag hamar
helyreállították gazdaságukat.

1949. januárjában tartották Moszkvá-
ban azt a tanácskozást, amelyben lefek-
tették a népi demokratikus országok és
a Szovjetunió közötti gazdasági együtt-
működés alapjait és létrehozták a Kö-
lesönös Gazdasági Segítség Tanácsát.

A második fejezet részletezi a KGST
célját és elveit. A szerző kifejti, hogy
a KGST valamennyi tagországa szuver-
én, együttműködésük a jogegyenlőség
elvén alapszik. „A KGST-országok gaz-
dasági és tudományos-műszaki együtt-
működése, szocialista gazdasági integrá-
ciója a szocialista internacionalizmus,
az állami szuverenitás, a függetlenség
és a nemzeti érdekek tiszteletben tartá-
sa, az egymás belügyeibe való be nem
avatkozás, a teljes egyenlőség, a köles-
önös előnyök és a kölesönös elvtársi segít-
ségnyújtás elveinek megfelelően valósul